

Esbandint prejudicis a pinzellades

Són àrabs i treballen a Catalunya. Però la seva història és molt diferent de la tragèdia que marca qualsevol immigrant dels països islàmics. Són, per damunt de tot, pintors i no han deixat el seu país per motius econòmics.

Fouad Abou Saada, Samira Badran i Mohàmmèd Ahbiss són immigrants àrabs, però no han travessat mai amb rai l'estret de Gibraltar, ni han travessat Catalunya camuflats dins un gran camió de mercaderies. La seva història és diferent de les que els mitjans de comunicació associen amb la immigració procedent d'aquests països, tot i que evidentment l'una no nega pas l'altra.

Són artistes per sobre de tot, i per raons diverses ara mateix desenvolupen la seva activitat creativa a Catalunya. Amb alguns altres artistes formen part de l'Associació de Pintors Àrabs a Catalunya (APAC), una entitat que vol crear un espai d'intercanvi i d'apropament entre la cultura catalana i l'àrab, que va néixer fa cinc anys i que avui ja agrupa una quinzena de pintors de l'Iraq, Palestina, Síria, Egipte, Somàlia, Sudan, Tunísia, Algèria, Marroc, Jordània i Líban. A part crear ponts de diàleg, allò que interessa l'APAC és donar als catalans una altra visió de la immigració i del món àrab i també demostrar que com a pintors moderns d'aquests països no solament es dediquen a les cal·ligrafies exòtiques i tradicionals.

Però, de moment, tot i les bones intencions, la seva presència pública ha estat més aviat escassa. Per això preparen un gran projecte per a l'any 1998, juntament amb l'ONG Cooperació. Es tracta d'una gran exposició itinerant d'artistes àrabs i catalans, que s'inauguraria a Barcelona, probablement al MACBA o al Centre de Cultura

Contemporània, i que després aniria al Marroc, Algèria, Tunísia, Líbia, Egipte, Síria, Jordània i Palestina. Entre els pintors catalans que ja s'hi han engrescat hi ha Albert Ràfols Casamada, Josep Uclés, Emília Peruchó Baró, Sabala, Francesc Artigau, Rosa Cortès, Ignasi Furest, Antoni Amat i Josep Nebla. Aquesta participació d'artistes autòctons és un dels aspectes més interessants del projecte, com

L'any 98 volen fer una exposició itinerant de pintors àrabs i catalans per fer arribar l'art d'aquí als països àrabs.

sigui que per primera vegada arribarà art català als països àrabs, assegura Mohàmmèd Ahbiss, president de l'APAC. Ahbiss recorda que al món àrab hi ha molta confusió entre Catalunya i Espanya, confusió que volen començar a esbandir amb aquesta exposició conjunta.

Aquest primer pas anirà seguit de més activitats. Samira, Mohàmmèd, Fouad i els altres pintors àrabs saben que l'associació els permet d'aconseguir uns objectius comuns, gràcies a uns orígens cul-

turals similars. Però la història individual de cada un d'ells és tan diversa com la realitat quotidiana i la procedència de cadascú.

Tres orígens, tres històries. Samira Badran és palestina. Aclareix que va néixer al Líban perquè l'any 58 el seu pare, membre de la UNESCO i especialista en art islàmic, s'hi va desplaçar. Quatre anys després va tornar a Palestina, a la ciutat de Ramal-lah, coneguda per la intifada contra l'exèrcit israelià. L'entorn familiar, benestant culturalment i econòmicament, li va permetre de canalitzar el seu incipient interès per la creació a l'art islàmic tradicional. Després, cinc anys a Egipte en una escola "portada d'Occident" van completar la seva formació, i l'any 76 va tornar als territoris ocupats per fer-hi classes.

Però Samira necessitava saber-ne més i va fer cap a Florència. A la ciutat del Brunelleschi va conèixer el seu futur marit, que era català i escultor. "Quan se'ns va acabar la beca a Itàlia vam decidir d'instal·lar-nos a Barcelona", explica Samira. Des de l'any 1988 tots dos viuen principalment de fer màscares picassianes a una botiga del carrer de la Princesa. Les raons de la seva immigració, doncs, no són econòmiques, sinó sentimentals: "Vaig venir perquè volia, no pas per viure millor. I m'hi vull quedar".

De fet, estar-se fora de la seva terra no li ha canviat l'art. És més, la mediterraneïtat de Catalunya li ha permès de continuar treballant

Samira Badran, pintora palestina. El conflicte del seu poble amb Israel ha marcat tota la seva obra i la de molts creadors àrabs.

MIREIA MARGENAT

Mohàmmèd Ahbiss, marroquí. Assegura que, a Catalunya, hi ha trobat pintors que l'han sorprès molt, com Tàpies o Miró.

amb elements similars als que utilitzava abans: "Fa molt que em dedico a la recerca de les eines del camp que s'utilitzen a tota la Mediterrània. Les he dibuixades molt i a partir d'aquí creo la meua obra. Em fascina especialment l'empremta que ha deixat l'home en aquestes eines, més que no pas l'home per ell mateix".

Com Samira, tampoc Mohàmmèd Ahbiss (Chefchaouen, 1964) no respon al prototip d'immigrant àrab. Per entrar a la península, procedent del seu Marroc natal, no va haver d'esquivar cap guàrdia civil. Primerament el van convidar a fer una exposició a Castella, després al País Basc i finalment arribà a Barcelona, l'any 1992. L'olímpicíssima ciutat el va seduir: "És on he tingut més oportunitats, tothom hi és més comunicatiu, sobretot a nivell artístic". Però com que les invitacions tenen un temps limitat Mohàmmèd es va haver de buscar la vida. A través del pintor català Ignasi Furest va trobar feina de cuiner en un restaurant del port. Amb aquest sou, sense beques ni ajuts familiars, assegura que pot viure a la ciutat i pagar-se una acadèmia de pintura.

El perquè de la seva fugida tampoc no és econòmic, ni sentimental, sinó artístic. "No m'agrada el sistema d'art que ensenyen al Marroc perquè és molt clàssic i només serveix per aprendre a dibuixar.

Estan molt tancats. No pots passar d'una frontera, i si ho fas et marginen", assegura Mohàmmèd, que afegeix: "Continuant allí tenia por de perdre la meua manera de veu-

Tot i la distància geogràfica aquests pintors transmeten, o han transmès, en la seva obra els patiments dels palestins.

re l'art". Tot i aquest allunyament necessari, tan físic com psíquic, Mohàmmèd reconeix que en els seus quadres ha conservat el color de la seva terra.

Ahbiss veu clarament que vol estar-se una bona temporada a Barcelona. S'hi troba bé. La part més negra de la condició d'immigrant, només la percep quan ha d'anar a renovar el permís de residència —fins ara sense dificultats— i quan va pel carrer: "Hi ha mirades molt agressives". Tanmateix entre artistes se sent bé: "No hi ha rebuig, sinó intercanvi. Ells volen saber de mi i jo d'ells, d'igual a igual".

Tornar o quedar-se. Fouad Abou Saada (Damasc, 1946) també va arribar a Barcelona com Mohàmmèd per obrir-se al món, però el seu balanç artístic no és tan satisfactori com hauria desitjat. Va estudiar la carrera de Belles Arts a Damasc fins l'any 1971, i després de fer el soldat durant dos anys, va començar a fer classes i exposicions a Síria. La seva primera emigració va ser a Algèria, l'any 1977, on ensenyava dibuix en un institut. "En aquell moment no hi havia la violència que hi ha ara. En el pla cultural s'hi començaven a obrir algunes galeries, però encara en cercles molt tancats". Deu anys després va pensar que ja en tenia prou i que creativament calia anar a més. Per fer aquest salt va optar per un doctorat a la Universitat de Barcelona. I el que en principi havien de ser pocs anys ha acabat esdevenint una dècada. Ara li agradaria de tornar al seu país, però les arrels que ha fet aquí, sobretot les dues filles, li frenen les ganes d'empaquetar els pinzells. "A Síria em sento més jo mateix —explica Fouad—, potser és per l'aire, la terra, els records... No és pas que aquí em senti estrany, però és que a vegades hi trobo a faltar contacte sincer, i això m'entristeix". Aquesta sensació agre dolça es reflecteix en les seves expectatives artístiques: "En aquest aspecte no he trobat gaire res, estic una mica decebut. D'una altra banda he conegut molts pintors, gent molt trempada que m'ha animat i amb qui he pogut establir un diàleg personal interessant".

A diferència de Samira i de Mohàmmèd, la família de Fouad viu del que ell pinta i de la feina de la seva dona, a més del que li envien els germans i la família de la dona. Així pot pagar-se una llicència d'autònom i, com que és un estudiant que fa el doctorat, renovar el permís de residència sense maldecaps. Aquesta tranquil·litat, també la viu quotidianament, a diferència dels altres compatriotes seus, pintors o no: "Mai no he trobat que em consideressin de primer immigrant i després artista àrab".

La tragèdia comuna. Tot i les diferències artístiques, personals d'origen i d'objectius, aquests tres pintors, com la majoria d'artistes àrabs, transmeten o han transmès en les seves obres la tragèdia del conflicte àrabo-israelià. Per molt allunyats que estiguin de la lluita.

En el cas de Samira això és molt accentuat: "El meu treball artístic sempre ha estat molt marcat per aquest enfrontament. I des de fa tres anys faig el que en dic barricades, és a dir els obstacles reals i psicològics amb què topa el palestí, tant dins com fora de la seva terra". També Fouad destaca aquesta constant tràgica en la seva obra, tant abans quan era a Síria, com ara: "En aquests moments pinto molta cosa abstracta i busco noves formes; però igualment s'hi pot notar aquesta força que abans m'empenyia a pintar dues persones destrossades. Ara no hi ha formes, i la tragèdia no és la mateixa, és més lírica".

Fins i tot en el cas de Mohàmmèd, a l'altre extrem mediterrani d'on succeeixen aquests fets, reconeix que tot els artistes àrabs han tocat el sofriment dels palestins. "Jo faig art i a través seu denuncio aquesta injustícia". Mohàmmèd també ha reconegut aquest compromís polític de l'artista a Catalunya: "Tàpies, per exemple, és un pintor que em sorprèn. Moltes obres seves són missatges polítics molt profunds, d'un nivell molt alt. I Miró n'és un altre exemple; també ell va haver d'emigrar per culpa de la dictadura,

i això es reflecteix en la seva obra".

Més enllà de les cal·ligrafies.

A més dels patiments dels palestins, l'altre punt de coincidència dels pintors de l'APAC és la voluntat de fer conèixer l'art àrab modern. "En això hi ha molta confusió –assegura Mohàmmèd–, la gent ens veu com a artesans i folclòrics que només ens dediquem a la cal·ligrafia, i no és així". I aquesta lluita per a anar més enllà de la tradició, també es dona als països d'origen d'aquests pintors. Així Fouad explica que a Síria ja formava part d'un moviment renovador que amb elements tradicionals volia avançar cap a la modernitat i la innovació; d'aquí ve la seva emigració.

Però els àrabs, segons Fouad, estan molt preparats per a les avantguardes, car la tradició ja els porta per aquest camí: "Quan ens va arribar l'art abstracte, a través de les escoles occidentals, el vam rebre molt bé, car era com tornar als orígens, que eren una mica oblidats. Pensa que en el nostre art no hi ha perspectiva, no treballem el punt de fuga".

Aquesta abstracció original de la pintura àrab també s'explica, en part, per la religió islàmica, que en alguns països, com el Marroc, no permet de pintar una dona nua, per respecte al cos humà. I això limita molt, sentència Mohàmmèd. El pes de la religió no és tan fort en el cas de Síria o Palestina, on, segons Fouad, per cultura, els pintors àrabs ja pinten espontàniament

formes, no busquen la realitat. També s'expressa així Samira: "Jo em sento molt lliure pel que fa a la religió. A part això, no m'agrada fer figures ni cares, m'estimo més de fixar-me en la traça de l'home en els objectes, i no pas en l'home per ell mateix".

Samira, Mohàmmèd, Fouad i la resta de membres de l'APAC estan convençuts que encara tenen molta feina a fer per esbandir prejudicis. No preocupen ni serveixen per preocupar ningú. I són conscients que la seva immigració no despertera interès: "Els mitjans de comunicació només ensenyen els fonamentalistes, els vels de les dones i desgràcies", conclou Samira.

Fouad Abou Saada, és siríà. Té cinquanta-un anys i en fa deu que viu a Barcelona. Ha fet alguna exposició a la ciutat, però sobretot a Síria, Algèria, al Líban, a Alemanya i a Suïssa. (foto: Mireia Margenat)

Oriol Cortacans

Han segrestat l'entrenador

Vicent Marçà

L'entrenador del Barça desapareix quan arriba a Castelló de la Plana a fer una conferència. La policia sospita d'una colla de joves afeccionats al futbol. Per què actuen contra l'esport que més els agrada? Aparentment els joves han perdut el control de la situació, però...

Edicions del Bullent
"Esplai", 12

Vosaltres escriviu

Vosaltres escriviu són contes de tots. Amb aquest llibre podeu fer el que vulgueu. Podeu dormir i somiar les seues històries. Podeu abraçar-lo i sentir la seua tendresa. Podeu posar-vos-el per barret i contar les seues aventures.

Denes 10 Editorial
"Contes de tots", 4

El feminisme com a crítica

Neus Campillo

Aplec de tres textos que tracten un mateix problema, les relacions entre el feminisme i la filosofia, problema que per a l'autora representa una preocupació constant de clarificació intel·lectual i existencial.

Tàndem
"Arguments", 2